

СТАНОВИЩЕ

от д-р Ценимир Братоев Братоев, доцент в Юридически факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“, член на научно жури, определено със заповед № РД 38-589/21.09.2018 г. по конкурс за академична длъжност „професор“ по гражданско и семейно право направление 3.6 Право (Гражданско и семейно право), обявен в ДВ бр. 64 от 03 август 2018 г. за нуждите на Юридически факултет при Софийски университет „Св. Климент Охридски“

1. Относно процедурата и представените публикации

В обявения в Държавен вестник, бр. 64 от 03 август 2018 г. конкурс за нуждите на Юридически факултет при Софийски университет „Св. Климент Охридски“ за академична длъжност „професор“ по гражданско и семейно право направление 3.6 Право (Гражданско и семейно право) единствен кандидат е **доц. д-р Павел Атанасов Сарафов** – преподавател в катедра „Гражданскоправни науки“ в Софийски университет „Св. Климент Охридски“.

За участие в конкурса кандидатът – Павел Атанасов Сарафов, е представил *една монография*:

Съседското право като институт на вещното право в България. С. „Сиела“, 2018;

и *три статии*:

1. Съотношение между способите за защита на вещни права. – В: сп. Търговско право, 2017, № 2, с. 17 - 31.
2. Идеологическият подход при осмислянето на правото на собственост и неговите познавателно-понятийни последици за гражданското право. – В: Сборник научни изследвания в памет на Теодор Пиперков. В. Търново, Университетско издателство „Св. Св. Кирил и Методий“, 2016, с. 161 - 176.
3. Относно факторите за установяване възгледа за правото на собственост в модерното частно право. - В: Theo Noster. Сборник в памет на гл. ас. Теодор Пиперков. С., Университетско издателство „Св. Кл. Охридски“, 2014, с. 175 -185.

Представените в настоящия конкурс научни трудове се характеризират с научна новост и не повтарят представените за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ и за заемане на академичната длъжност „доцент“ съгласно изискването на чл. 29, ал. 1, т. 3 от Закона за развитието на академичния състав в Република България.

2. Биографични данни на кандидата

Павел Атанасов Сарафов е завършил висше юридическо образование през 1987 г. в Юридически факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“ – магистър по право. През 1988 г. след спечелване на конкурсен изпит започва работа като асистент по гражданско и семейно право във Висшия институт на МВР. През 1992 г. Павел Сарафов става асистент в Юридически факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“, като през 1997 г. става старши асистент, а през 2000 г. – главен. От 10.04.2013 г. той е доцент в същия университет. Доктор по право е от 15.01.2001 г. след успешна публична защита на докторска дисертация на тема „Правото на собственост и неговите ограничения“. В началото на 2002 г. (февруари) доц. д-р Павел Сарафов постъпва на работа във ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“.

Като преподавател в Юридически факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“ Павел Сарафов е водил семинарни занятия по гражданско право – обща част, вещно право, облигационно право, семейно и наследствено право, търговско право. Участвал е в изпитните сесии по водените от него учебни дисциплини. Водил е лекционен курс по Основи на частното право в редовната форма на обучение в специалността Международни отношения към Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. От учебната 2012/2013 г. води лекционен курс по Вещно право на студенти от редовния и задочен курс на обучение в Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“.

Като преподавател в Юридически факултет на ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“ Павел Сарафов първоначално води лекции по дисциплината Търговско право в редовната и задочна форма на обучение, а впоследствие по дисциплината Търговско право II част. От зимния семестър на учебната 2013 – 2014 г. и до настоящия момент Павел Сарафов изнася лекционния курс по Вещно право за студентите от редовната и задочна форма на обучение в III курс на Юридическия факултет към ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“.

През 1997 г. преминава специализация по въпросите на „Правата на човека“ в Атинския университет.

Извън научната си дейност Павел Сарафов е вписан като адвокат от 1993 г. в Софийската адвокатска колегия.

3. Относно представените научни трудове.

3.1. *Монография:* „Съседското право като институт на вещното право в България“.

В обявения конкурс доц. д-р Павел Сарафов е представил книгата „Съседското право като институт на вещното право в България“. Монографията е в обем 222 страници, включващи и библиографска справка от 76 съчинения на български, руски, немски и английски език. В българската правна теория проблематиката на съседските правоотношения вече е била предмет на анализ в научната литература – в една монография, посветена на вещните аспекти на междусъседските отношения (Ставру, С.

Междусъседски отношения. Вещноправни аспекти. С. Фенея, 2008), но веднага трябва да се отбележи, че гледната точка на П. Сарафов към поставените въпроси е друга, както и че, проблемите, които двете книги поставят и разискват, както и решенията, които предлагат, се различават в много аспекти, което личи и от факта, че на места тезите, изложени в книгата на С. Ставру, се оспорват и удачно се оборват от П. Сарафов (напр. стр. 130 и стр. 175 относно характера на правото по чл. 48, ал. 3 ЗУТ).

Авторът разкрива същината на института на съседското право. Анализът на проблемите се отличава с пълнота и с точен юридически изказ. Използван е историческият и сравнителноправният метод не само в началото на изложението, посветено на тези въпроси (глава първа, втора и част от глава трета), но и в останалата част от изложението с цел да предложи най-доброто разрешение на един или друг проблем. Монографията показва добро познаване на проблематиката не само на съседското право, но и на цялото вещно право. В изследването е анализирана и значителна правна литература, включително и такава от чужди автори и относимата съдебна практика по разискваните въпроси.

3.1.1. Съдържание

Съчинението е разделно на девет глави. Структурно изложението започва с исторически и сравнителен анализ и продължава с изясняване същността на института, отграниченията от сходни правоотношения, разглеждане на предмета на регулиране на съседското право, обхвата на уредбата, съседското право при етажните собственици и завършва със заключение.

Историческата част (глава първа) проследява уредбата на института в римското право, където може да се открие първообразът на съседското право и да се изведат основните принципи на съседското право в римското право (стр. 18-21), както и редица разрешения в практически план, които очертават съдържанието на института според тогавашното ниво на правното развитие (стр. 21-24). Изложението продължава със сравнителноправен преглед на института на съседското право в Германия и Австрия (глава втора), като е посочена нормативната уредба на института в двете държави (стр. 28-31). По-нататък е разгледана историята на института в България, започвайки с уредбата в ЗИСС, действаща от 1904 до 1951, на която е направен анализ, като са открити особеностите (стр. 32-42). Институтът е разискван с оглед уредбата от 1951 г. до наши дни по ЗС, който въвежда съществени промени в съседското право, които разкриват редица особености (стр. 43-55), като е изяснено, че в периода на социалистическото право значението на съседското право значително намалява (стр. 44), което личи и от лаконичната уредба, която се отличава с абстрактност на законовия изказ (стр. 49 и стр. 53).

След историческия и краткият сравнителноправен анализ, изложението продължава с изясняване същността на института на съседското право, на което е посветена глава четвърта, като е предложено и определение (стр. 58). Глава пета разглежда отграниченията на съседските правоотношения от правоотношенията, свързани с

поземлени сервитути. Посочени са признаци, по които двата вида отношения си приличат и които могат да доведат до смесване помежду им (стр. 67-70), но е изтъкнато, че сходствата не дават основание те да се отъждествяват (стр. 73), тъй като разликите са повече (стр. 75-78). Глава шеста разисква нормените адресати на института на съседското право. Прието е, че това са всички правни субекти, независимо от техния вид, а основното условие е да бъдат титуляри на вещно право (стр. 79), като единствено собственикът е този, спрямо когото съседското право действа в пълна степен, другите субекти не се ползват с тази пълнота, дори и да са адресати на правните норми на съседското право (стр. 81). По-насетне обаче е посочено, че изискването адресатите на съседското право да са титуляри на вещни права не бива да се абсолютизира и към адресатите следва да се числят и владелците и квазивладелците (стр. 86), а относно ползвателите на недвижими имоти на облигационно основание е посочено, че те не са същински адресати на съседското право (стр. 86). Изброени са и лицата, които не са адресати на нормите на разглеждания институт (стр. 90-95).

Глава седма разглежда обществените отношения, които институтът на съседското право регулира – отношенията, които възникват и се развиват между лица, титуляри на права върху съседни недвижими имоти (стр. 96). Обърнато е внимание и на субектите на съседските отношения – лицата, които имат самостоятелни права върху съседни имоти, свързани с ползването и усвояването на потребителските качества на тези имоти (стр. 100), дори и имотите да нямат непосредствена граница помежду си (стр. 102), както и владелците (стр. 103). На субектите на съседски отношение са противопоставени участниците в тези отношения (стр. 103-104). По-нататък съседските отношения са квалифицирани като вещни (стр. 105), но с относителен характер (стр. 110). Посочени са основните задължения, които следва да спазват страните в рамките на съседските правоотношения – за непречене (стр. 113-121) и за търпене (стр. 121-135), като е направено разграничение между задължението за търпене при съседските правоотношения и т.нар. търпими действия (стр. 132-134). Друга характерна особеност на съседските правоотношения според автора е колизионният им характер (стр. 135-137), както и симетричното им съдържание – страните имат еднакви възможности и задължения (стр. 138-140). Класифицирани са и видове съседски правоотношения съобразно различни критерии и са посочени различните правни последици (стр. 140-151). На следващо място е разисквано възникването (стр. 151-154) и прекратяването на съседските правоотношения (стр. 154-155).

Глава осма е посветена на обхвата и уредбата на съседското право. Посочено е, че съседското право е твърде нехомогенно и многостранно и включва въпросите на емисионните излъчвания, идващи от имоти (стр. 156-162); границите при застрояване на собствен имот (стр. 162-166); граници във връзка със засаждането на растения в свой имот (стр. 166-168); граници, до които е допустимо разпростирането на клони и корени от дървета, намиращи се в определен имот (стр. 168-170); защита срещу потенциална опасност, идваща от съседен имот (стр. 170-174); правила за извършване на строителни работи на границите между съседни имоти (стр. 174-178); задължение на собственика за предоставяне на достъп до неговия имот (стр. 178-181), както и други въздействия,

свързани с използването на съседния имот (стр. 181-183); граници на поземлени имоти (стр. 183-191).

Последната глава от книгата разглежда съседското право при етажната собственост, включително общите въпроси на съседското право в хипотезата на етажна собственост (стр. 192-197) и колективното начало при уреждане на отношенията в етажната собственост (стр. 197-212).

Книгата завършва със заключение, което съдържа основните изводи и приноси.

3.1.2. Научни приноси

Трудът съдържа редица научни приноси. Като основни приноси трябва да бъдат посочени: предложеното определение на съседско право (стр. 58); направеното отграничаване на института от този на поземлените сервитути (глава пета); изясняване обхвата на адресатите на съседското право (глава шеста) и класифицирането на видовете съседски отношения с оглед три различни класификационни критерия (стр. 140-151), както и извеждането на характерните им особености (стр. 105-139).

С приносен характер са и предложенията *de lege ferenda*, например:

- ✓ искът за смутено владение по чл. 75 ЗС да се допусне за предявяване не само от владелците на недвижими имоти, но и от страна на държателите (стр. 108);
- ✓ да се промени чл. 50 ЗС, като в него бъде упоменато недопустимостта на преченето спрямо съседния имот и чрез проявяване на бездействие, с цел да отпаднат съмненията дали бездействието може да се определи като начин за пречене на собственика на съседния имот (стр. 120).

3.1.3. Критични бележки и препоръки

Могат да бъдат направени и някои критични бележки и препоръки към представения труд, които да насочат автора към размисъл с оглед евентуално допълване на монографията.

В структурно отношение, струва ми се, някои от главите са твърде кратки и биха могли да бъдат се слоят – напр. историческия и сравнителноправния анализ. Авторът би могъл да анализира институтът на съседското право по-детайлно в сравнителноправен аспект, като изследва уредбата не само в Германия и Австрия, но и в правото на други държави.

Освен това като квалифицира вещните отношения като абсолютни и посочва, че всички останали субекти трябва да бездействат (стр. 109), авторът би могъл да използва поводът, за да обори или полемизира изложената в литературата теза относно характера на вещните права – че те са непритезателни, застъпена от проф. Иван Русчев („Притезателното субективно право: Претенцията, притезанието и правото на иск“).

Също така за пълнота и в допълнение на тезата, изложена в т. 2.4 от глава 9 (стр. 207-208), би могло да се цитира и възприетото в Тълкувателно решение 2/2016 по тълкувателно дело № 2 по описа за 2016 г. на Общото събрание на Гражданска колегия ВКС по въпроса за приложението на чл. 62 ЗЗП в хипотезата на доставянето на топлинна енергия за битови нужди в сграда – етажна собственост.

3.1.4. В заключение би могло да се посочи, че практическата полза от представената монография е несъмнена, както за практикуващи юристи, така и за всички останали, защото както авторът сам казва в анотацията към книгата си „няма човек, който да не се докосва до един или друг аспект на съседските отношения и до тяхното правно развитие и регулиране”.

3.2. Статии

Предложените за участие в конкурса статии, чиито заглавия са посочени по-горе, още веднъж доказват умението на Павел Сарафов да тълкува и анализира съществени правни проблеми на българското вещно право и да достига до изводи с приносен характер, като например относно съотношението между способите за защита на вещните права в наказателното, административното и гражданското право, а така също и способността му да погледне към вещното право философски и през призмата на идеологията, за да потърси идеологическите влияния върху гражданскоправните разбирания за правото на собственост, както и да проследява факторите за установяване възгледа за правото на собственост от римското право през феодализма до модерната епоха.

4. Обща оценка на научната дейност и оценка на преподавателска дейност на участника в конкурса.

Участникът в конкурса има значителна по обем научна продукция – предложил е на читателите две монографии и двадесет статии и студии. Преобладаващата част от тях са в областта на вещното право, към проблематиката на което явно авторът има доста трайни интереси, датиращи от средата на 90-те години. Но вещното право не е единствената материя, по която авторът пише - списъкът с публикациите му показва, че той има задълбочени научни интереси и в други области на правото като например търговското право.

Доц. д-р Павел Сарафов е изявен и уважаван от неговите колеги и студенти преподавател, като неговата работа се отличава с прецизност, задълбоченост и коректност.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

На основание изложеното по-горе, считам че единственият кандидат в обявения в Държавен вестник, бр. 64 от 03 август 2018 г. конкурс отговоря на всички условия по чл. 29, ал. 1 от Закона за развитието на академичния състав в Република България, поради което препоръчвам на научното жури да предложи на Факултетния съвет да избере доц. д-р Павел Атанасов Сарафов на академичната длъжност „професор“ в Софийски университет „Св. Климент Охридски“ по Гражданско и семейно право в област на висше образование 3. Социални стопански и правни науки, професионално направление 3.6 Право.

12.12.2018 г.

.....
доц. д-р Ценимир Братоев